

BÀI 11

NGHỀ LÀM GỐM Ở ĐẮK LẮK

Soạn giảng: Phan Văn Phú

GDDP LỚP 6

QUAN SÁT VIDEO

ĐÂY LÀ HOẠT ĐỘNG GÌ?

NĂM HỌC 2022 - 2023

GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG TỈNH ĐẮK LẮK

THCS NGŨ MÂY

Học xong chủ đề này, em sẽ:

- Giới thiệu được nghề làm gốm ở Đắk Lắk
- Trình bày được đặc điểm, quy trình của nghề làm gốm ở Đắk Lắk
- Nêu được vai trò và tình hình hoạt động của nghề làm gốm ở Đắk Lắk .
- Nêu được biện pháp bảo tồn và phát triển nghề làm gốm ở Đắk Lắk
- Có ý thức giữ gìn, bảo tồn và phát huy giá trị của nghề làm gốm ở Đắk Lắk.

Trước đây, nghề làm gốm ở Đắk Lắk khá phát triển. Qua các đợt khảo cổ tại cánh đồng Buôn Triết (huyện Lắk), Yang Reh (Krông Bông) và Buôn Trấp (Krông Ana) đã thu được nhiều mảnh gốm có niên đại hàng trăm năm tại đây. Tiếp lửa cho nghề gốm cổ hiện nay chính là người Mnông Rlăm. Làm gốm là nghề truyền thống của người Mnông Rlăm ở buôn Dơng Băk, xã Yang Tao, huyện Lắk. Đây là một trong những địa danh sản xuất gốm ở Đắk Lắk nhờ đôi bàn tay khéo léo của các nghệ nhân như nghệ nhân H'Lưm Uông, H'Phiết Uông, H'Diếp B'Krông,... Tập quán làm đồ gốm không chỉ có ở Mnông Lắk mà còn phổ biến tại các làng người Êđê ở huyện Krông Ana (Buôn Trấp, Buôn Tơ Lơ, Buôn Mblot, Buôn Rung, Buôn Hma, Buôn Kô, Buôn Riăng, Buôn Knul,...). Đây là cái nôi làm đồ gốm và dệt chiếu nổi tiếng của người Êđê, chỉ có điều chưa được khai thác để quảng bá và bảo tồn, phát triển

1. ĐẶC ĐIỂM VÀ QUY TRÌNH LÀM GỐM

Nghề làm gốm ở buôn Dơng Bắk, xã Yang Tao, huyện Lăk có đặc điểm chính là: Sử dụng chất liệu đất sét không pha trộn thêm bất cứ thứ gì khác; Nặn gốm hoàn toàn thủ công bằng tay không dùng bàn xoay; Được nung lộ thiên ở nhiệt độ thấp. Sản phẩm gốm được làm nhiều nhất là chõ hong xôi, nồi nấu cơm canh, bát ăn cơm, chảo rang,... Hiện nay, có thêm các sản phẩm khác để phục vụ du lịch và theo nhu cầu của người tiêu dùng như: các con vật (voi, trâu,...), các hàng lưu niệm (tượng người, gùỉ nhỏ, ché,...). Việc sản xuất gốm bao gồm nhiều công đoạn với 5 khâu chính: Chọn và làm đất, tạo hình sản phẩm, trang trí hoa văn, phơi và nung đốt.

* Đặc điểm nghề làm gốm ở Đăk Lăk

Sử dụng chất liệu đất sét không pha trộn thêm bất cứ thứ gì khác

Nặn gốm hoàn toàn thủ công bằng tay không dùng bàn xoay

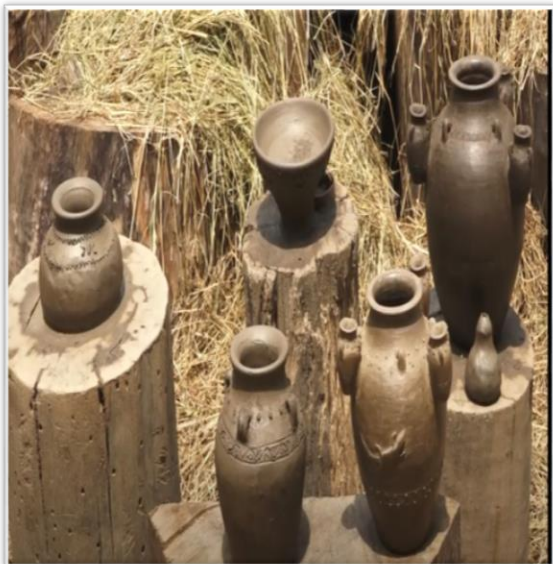
Được nung lộ thiên ở nhiệt độ thấp

* Quy trình làm gốm ở Đăk Lăk

Chọn và làm đất, tạo hình sản phẩm, trang trí hoa văn, phơi và nung đốt

1. ĐẶC ĐIỂM VÀ QUY TRÌNH LÀM GỐM

• Em hãy kể tên các sản phẩm gốm được làm nhiều nhất hiện nay?

2. VAI TRÒ VÀ TÌNH HÌNH HOẠT ĐỘNG

Duy trì và phát triển nghề gốm truyền thống gắn với du lịch giúp giải quyết công ăn việc làm, tăng thu nhập cho người dân, góp phần bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá và giữ gìn bản sắc của đồng bào các dân tộc. Tuy nhiên, hiện nay sản phẩm gốm làm ra ít mang tính ứng dụng, chỉ trao đổi và bán trong vùng, giá trị kinh tế không cao, trong khi phải tốn nhiều công sức tìm nguồn nguyên liệu và chế tác thành sản phẩm hoàn chỉnh. Vì vậy, nghề làm gốm ở Đắk Lắk vẫn chỉ dừng lại ở mức giữ nghề, chưa có nhiều đóng góp cho sự phát triển kinh tế của nhân dân và địa phương cũng như chưa thể phát triển trong xu thế hội nhập.

2. VAI TRÒ VÀ TÌNH HÌNH HOẠT ĐỘNG

* **Vai trò của nghề làm gốm đối với:**

- Đời sống nhân dân: giúp giải quyết công ăn việc làm, tăng thu nhập cho người dân, góp phần bảo tồn, phát huy giá trị văn hoá và giữ gìn bản sắc của đồng bào các dân tộc.
- Sự phát triển kinh tế của địa phương: chưa có nhiều đóng góp cho sự phát triển kinh tế của nhân dân và địa phương cũng như chưa thể phát triển trong xu thế hội nhập.

* **Tình hình hoạt động của nghề:** sản phẩm gốm làm ra ít mang tính ứng dụng, chỉ trao đổi và bán trong vùng, giá trị kinh tế không cao, vẫn chỉ dừng lại ở mức giữ nghề.

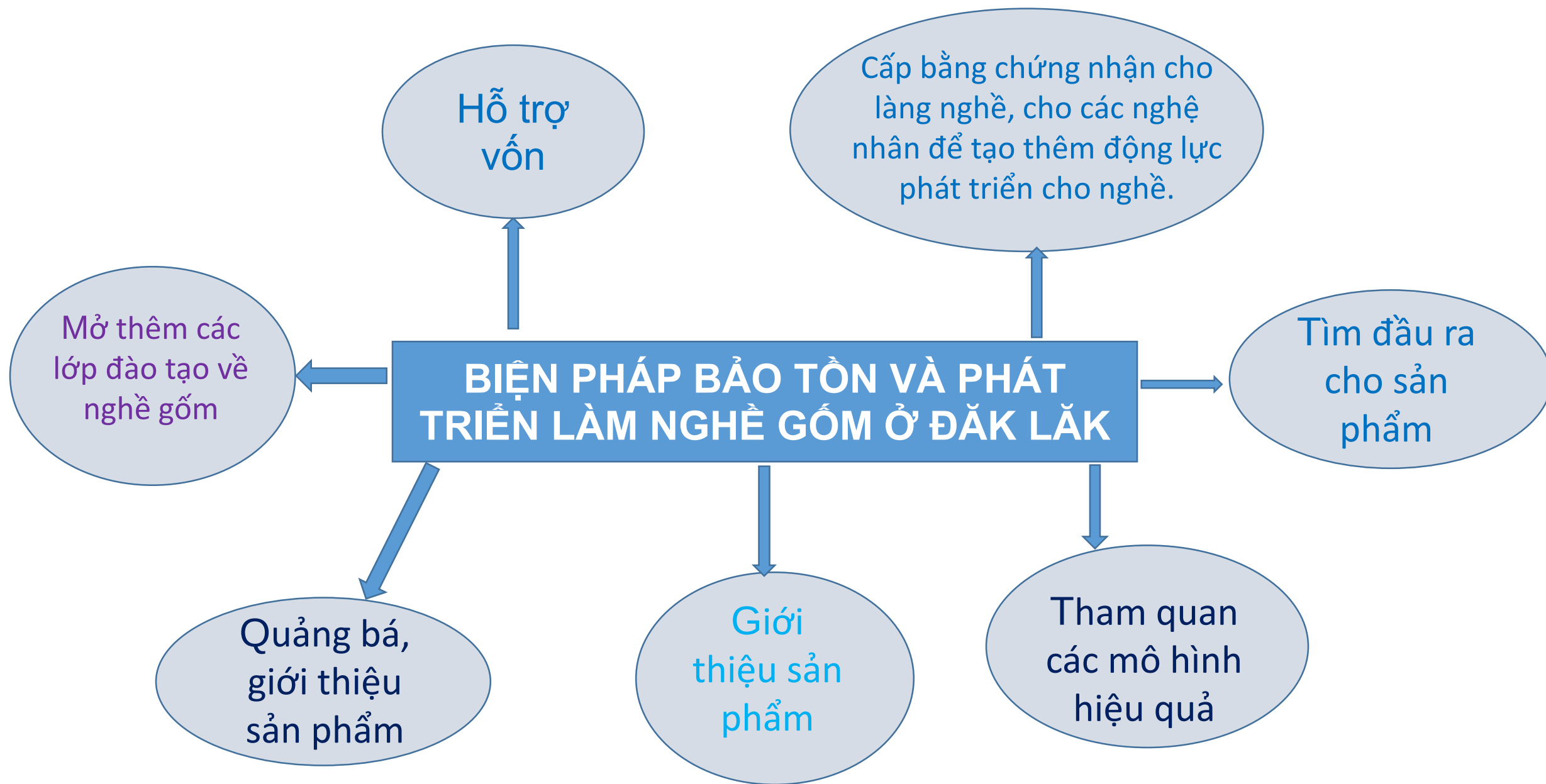
3. BIỆN PHÁP BẢO TỒN VÀ PHÁT TRIỂN

Các cấp uỷ, chính quyền cần quan tâm hỗ trợ, tạo điều kiện về kinh phí, mở thêm các lớp đào tạo về nghề gốm; tìm đầu ra cho sản phẩm, quảng bá, giới thiệu sản phẩm, các đơn vị du lịch tham quan các mô hình hiệu quả. Cấp bằng chứng nhận cho làng nghề, cho các nghệ nhân để tạo thêm động lực phát triển cho nghề

- Nêu một số biện pháp bảo tồn và phát triển nghề làm gốm ở Đắk Lắk.

3. BIỆN PHÁP BẢO TỒN VÀ PHÁT TRIỂN

LUYỆN TẬP

Xác định trên bản đồ hành chính tỉnh Đắk Lắk (Hình 6.2 - Bài 6) các địa danh làm gồm tiêu biểu.

THCS NGÔ MÂY

Xây dựng dự án giới thiệu về nghề làm gốm ở Yang Tao

TÊN DỰ ÁN

1. Họ tên học sinh thực hiện:
2. Thời gian thực hiện
3. Mục tiêu dự án:
4. Lập kế hoạch dự án: Xác định, phân công nhiệm vụ và chuẩn bị nội dung
Tìm hiểu các thông tin (về 1 nghề/cụm nghề truyền thống)
 - + Tên nghề, cụm nghề
 - + Địa chỉ sản xuất
 - + Các hoạt động chính cần giới thiệu
5. Các bước thực hiện dự án
6. Trình bày kết quả đánh giá:

VÀI NÉT VỀ NGHỀ LÀM GỐM XÃ YANG TAO

Người dân ở xã Yang Tao, huyện Lăk không biết gốm nơi đây có từ khi nào, chỉ biết rằng từ xa xưa lắm, hầu hết các gia đình xung quanh buôn làng mình đều gắn bó với nghề nhào nặn đất sét này. Cứ thế, đời này truyền lại cho đời sau với những “bí quyết” tạo nên nét riêng của nghề gốm nơi đây mà không nơi nào có được.

Để làm ra sản phẩm, các nghệ nhân ở Yang Tao phải vất vả đi bộ xuyên qua những cánh đồng ở chân núi Chư Yang Sin để lấy đất sét. Đất sét mang về được trộn với nước rồi dùng chày giã thật nhuyễn, đến độ dẻo nhất định thì mới bắt đầu chế tác.

Công đoạn tạo hình cho gốm hoàn toàn bằng tay. Người làm vừa đi vòng tròn xung quanh, vừa sử dụng các dụng cụ thô sơ như thanh tre vót mỏng, vòng tre, mảnh vải ướt... để tạo hình cho sản phẩm. Sau bước tạo hình chờ cho sản phẩm khô dần, nghệ nhân bắt đầu vẽ hoa văn bằng những que tre, que củi hoặc lông nhím. Tiếp đó là bước đánh bóng. Nghệ nhân dùng hòn sỏi thật bóng chà sát liên tục lên bề mặt của sản phẩm để tạo độ bóng và láng, việc này mất khá nhiều thời gian và yêu cầu người thợ phải tỉ mỉ, kiên trì. Sau đó sản phẩm được phơi khô hoàn toàn trong mát trước khi nung.

Quy trình nung gốm cũng khá đặc biệt. Sản phẩm được đặt trên nền đất trống, bên dưới có lót củi khô. Những vật nhỏ xếp ở giữa, các vật lớn hơn xếp xung quanh. Lửa cháy đến đâu màu đất sét đỏ rực lên đến đó. Gốm sau khi nung chín, đang còn nóng sẽ được vùi ngay vào vỏ trấu. Vỏ trấu cháy tạo khói, và khói này ám vào gốm tạo thành màu đen đặc trưng. Đây được xem là quy trình “tráng men” đặc biệt chỉ có ở gốm Mnông, tạo nên sự khác biệt so với các dòng gốm khác.

(Tuệ Anh, *Vòng xoay đời gốm Mnông*,
Báo Đắk Lắk điện tử, ngày 19/01/2020)

1. Nêu một số việc làm cụ thể mà bản thân em có thể thực hiện để góp phần bảo tồn và phát triển nghề gốm ở Đắk Lắk. Trải nghiệm làm sản phẩm gốm cùng nghệ nhân ?

Việc làm góp phần bảo tồn và phát triển nghề gốm truyền thống

Trải nghiệm làm sản phẩm gốm
cùng nghệ nhân

?

?

2. Viết một đoạn văn ngắn (khoảng 300 từ) bày tỏ cảm nghĩ của em về ý nghĩa của việc giữ gìn và phát triển nghề làm gốm ở tỉnh Đắk Lắk

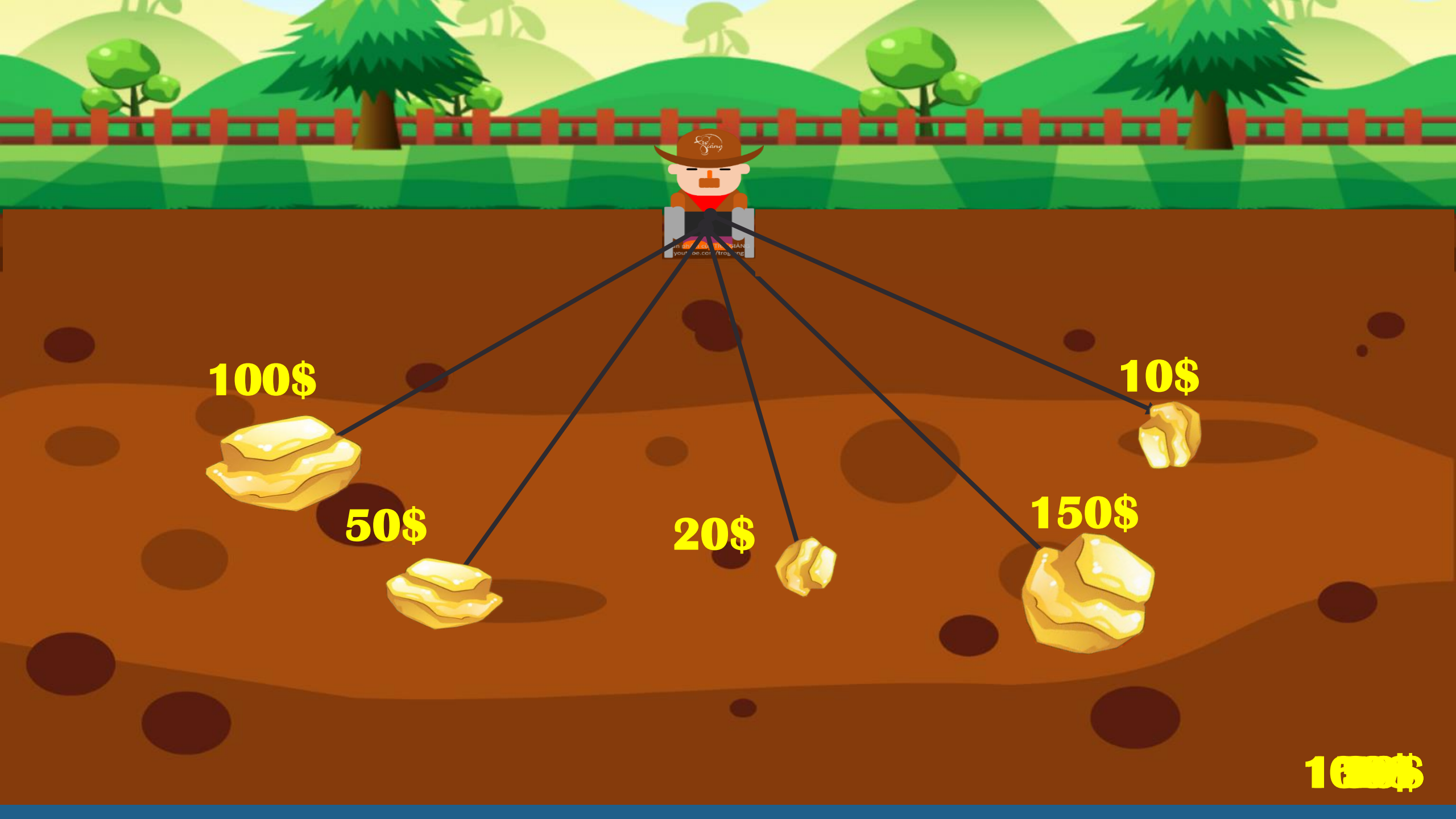
CÙNG CÔ

TRÒ CHƠI ĐÀO VÀNG

BẮT ĐẦU

100\$

50\$

20\$

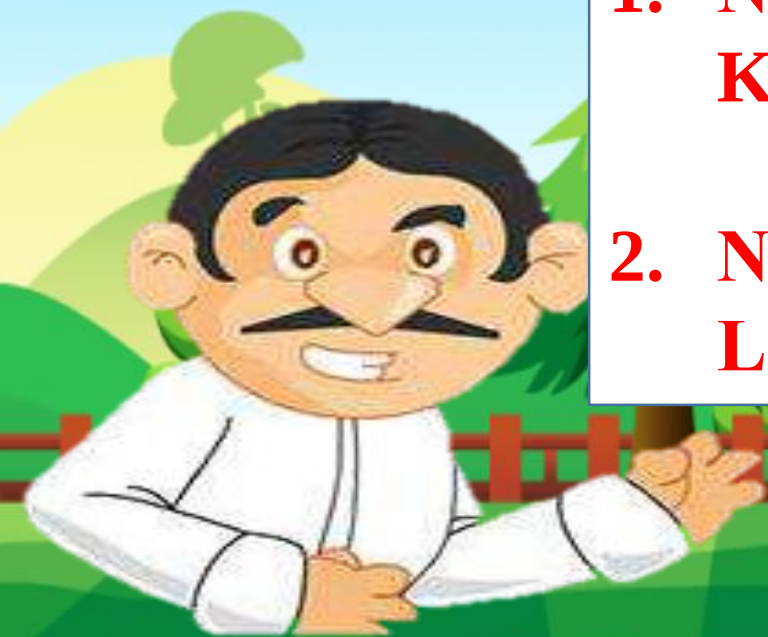
150\$

10\$

1000\$

Kể tên các địa danh ở Đắk Lắk có hoạt động sản xuất nghề làm gốm?

1. **Người Ê Đê làm Gốm ở Thị trấn Buôn Tráp – Huyện Krông Ana – Tỉnh Đắk Lắk**
2. **Người Mnông Rlăm làm gốm ở xã Yang Tao, huyện Lắk, tỉnh Đắk Lắk**

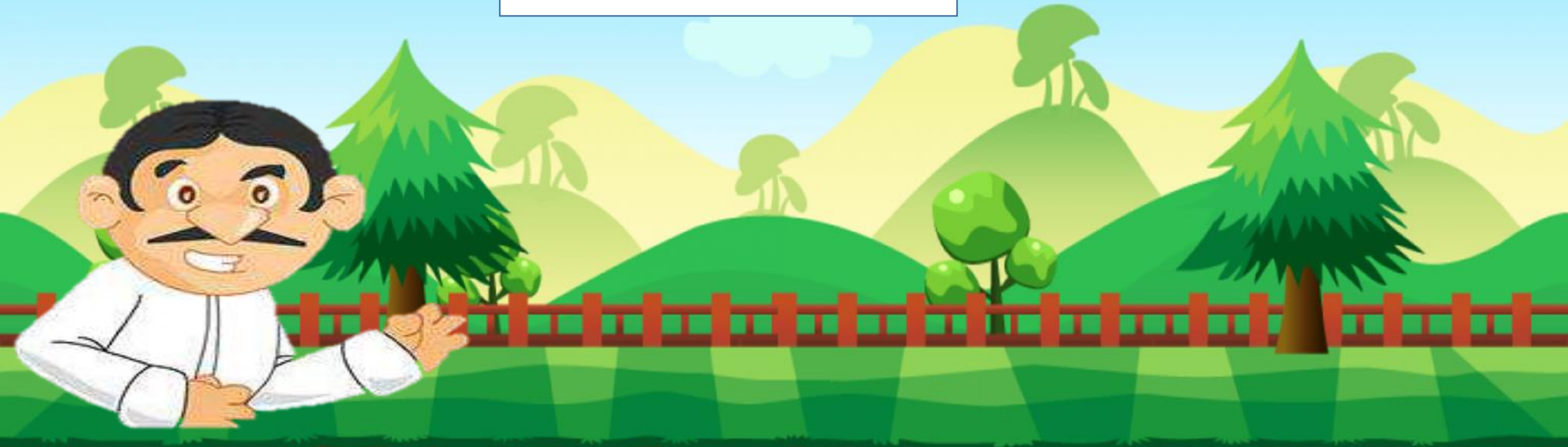
Việc sản xuất gốm bao gồm mấy khâu chính?

Có 5 khâu chính: Làm đất, tạo hình sản phẩm, trang trí hoa văn, phơi sản phẩm, nung đốt.

Người ta nung gốm lộ thiên ngoài trời trong thời gian bao lâu?

30 phút

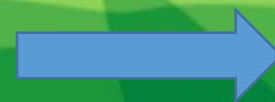
Đất làm gốm sử dụng loại đất nào là chủ yếu?

Đất sét

Người ta phơi gốm trước khi nung có tác dụng gì?

✓ Tạo độ cứng

ĐỀ CƯƠNG ÔN TẬP KIỂM TRA, ĐÁNH GIÁ GIỮA HỌC KỲ 2

- Kể tên và xác định được các nhóm đất chính ở Đắk Lắk;
- Trình bày được tài nguyên sinh vật của Đắk Lắk
- Kể tên được một số nghề truyền thống
- Liệt kê được một số sản phẩm đặc trưng
- Nêu được giá trị của nghề truyền thống
- Giới thiệu được sơ lược về nghề Dệt thổ cẩm ở Đắk Lắk.
- Mô tả được quy trình dệt
- Vai trò, giá trị của nghề dệt thổ cẩm ở Đắk Lắk
- Nêu được một số giải pháp để bảo tồn, phát triển bền vững nghề dệt thổ cẩm ở Đắk Lắk.
- Giới thiệu được nghề làm Gốm ở Đắk Lắk.
- Trình bày được đặc điểm, quy trình nghề làm gốm
- Nêu được vai trò và tình hình phát triển nghề gốm ở Đắk Lắk.
- Một số giải pháp để phát triển bền vững nghề làm Gốm ở Đắk Lắk.

**Kiểm tra đánh giá
vào Tuần 27**

XIN CHÀO VÀ HẸN
GẶP LẠI CÁC EM

Viet Nam

